SUR-VULTUR

Odată pe vremea de demult,

când mâncau șoarecii pe pisici
și erau mai înalți ăi pitici,

adică așa vine vorba, dar eu spun adevărat, s-a întâmplat de a vărsat stăpânul păsărilor din lumea asta cinci kile de mei și a buciumat din bucium ca să se strângă toți supușii lui de pe pământ și să împartă meiul frățește.

Păsările, cum au auzit buciumul, cum s-au adunat, care de pe unde erau, de au împărțit meiul parte dreaptă, cum le-a fost poruncit stăpânul. Dar după împărțeală - vezi dumneata cum s-a potrivit - a prisosit un bob. Prisosind ăl bob, s-au repezit toți, unul ca să-l ia el, ălălalt că lui i se cuvine, ș-a ajuns treaba, din vorbă în vorbă, de s-a făcut o bătaie așa din cale-afară, că, cică, care a scăpat, a scăpat mai schilod, mai ciontit, cum a putut sfârși, dar care a murit, apoi a murit de tot.

Din astă bătaie a rămas beteag de aripă și Sur-Vultur, năzdrăvanul de pe tărâmul alălalt, care, cum s-a simțit că-l doare aripa, a dat dosul târâș-grăpiș și el cum a putut, într-o pădure mare cu copaci groși-groși!... de nu era în puterea omului să-i fi cuprins în brațe, și înalți, de nu le puteai vedea vârfurile să fi avut cinci perechi de ochi, și s-a așezat p-o cracă cam la marginea ei. Acolo, dacă s-a așezat, n-a stat mult și iacă s-a pomenit c-un vânător că întinde pușca să-l împuște.

— Măi creștine, zise Sur-Vultur cum văzu așa, lasă pușca jos, nu mă omorî, ci ia-mă de mă du acasă și mă hrănește, că ți-oi prinde și eu bine cândva.

Vânătorul, auzindu-l vorbind omenește, lăsă pușca jos până sfârși, iar după ce sfârși, iar o întinse spre el.

— Măi creștine, măi, te-nțelege, măi, că nu-ți vorbesc de rău. Lasă pușca-n jos.

Ăla nu vru, ăsta îl rugă... În sfârșit, până-n trei ori; la a treia oară se hotărî și vânătorul să-l cruțe și-l luă cu dânsul acasă, gândind și el că, cine știe?... o fi ceva dacă vorbește el ca oamenii. Și-l duse acasă. Cum ajunse, îl obloji la aripă cu boz, cu una, cu alta, să-l vindece mai repede.

După ce-l obloji bine, Sur-Vultur ceru să-i taie o vacă să mănânce ș-o mâncă toată. A doua zi, nu, că să-i mai taie una.

— Păi bine, măi Vulture, tu mă lași sărac, măi!

— Lasă, ce-ți pasă, răspunse Sur-Vultur, știu eu ce fac, dacă-ți place; dacă nu... eu altfel nu pot să te ajut întru nimic.

— Mai na, dar.

Și-i dădu să mănânce câte o vacă în fiecare zi, până nu-i mai rămase nici una. Ce era să facă? intrase în horă. În ziua când îi dădu p-a mai de pe urmă, se pomeni cu Sur-Vultur că-i zice să bată o prăjină de nouă stânjeni în mijlocul curții, ca de vro palmă în pământ, și, după ce o bătu, Sur-Vultur o luă în sus și du-te, și du-te, și iar mai du-te... s-a dus până l-a pierdut din ochi omul. Când l-a pierdut din ochi, a început și el să fluiere.

— Ia te uită, mă, îmi mâncă vitele și mă lăsă așa!...

Și puse mâna să se scarpine în cap.

În vreme ce se scărpina el în cap de necaz, numai se pomeni că-i vâjâie ceva la ureche; când se uită, ce să vază? Sur-Vultur se năpustise tocmai d-acolo din văzduh, cât putuse, cu pieptu-n prăjina din mijlocul curții, și cum o izbise cu osul pieptului o vârâse pe toată în pământ. Apoi se îndreptă spre român și-i zise:

—Îmi încercai puterea; acu pun-te-n spinarea mea și aidi!

După ce plecară înălțându-se în văzduh, taman când erau pe-aproape de vântul turbat, Sur-Vultur numai dădu drumul românului din gheare și după ce-l lăsă de se învârti

nițel, iar îi dădu și iar îl prinse, până în trei ori, după care-i zise:

— Vezi, așa frică am pățit și eu când ai întins pușca spre mine, cum ai simțit și tu acu când îți dădui drumul.

Apoi, după ce mai umblară, vreme îndelungată, iaca dădură de niște case, de la soare a fost putând ține românul ochii deschiși, dar la ele nu i-a putut de loc. Sur-Vultur îi zise:

— Du-te în casele alea, că sunt casele soră-mi, și cere și tu din pomană, că-mi face mie, gândește c-am murit; iar când ți-o da, tu să zici: „Bogdaproste, să fie pomană cui a făcut-o, da Sur-Vultur să trăiască unde-o fi”. Și să-i ceri nuca seacă dintre căpătâie.

— Bine, răspunse omul și plecă.

Dac-ajunse la casa surorii lui Sur-Vultur, și dacă i-a dat și lui din pomană, el a răspuns:

— Bogdaproste, da pomană să fie cui a făcut-o, iar Sur-Vultur să trăiască unde-o fi.

— Ce, ori n-a murit? ori trăiește? întrebă cu bucurie sora; și de ce n-a mai venit p-acasă?... pe un' s-a rătăcit?...

— Vine acasă, răspunse românul, da auzi, cică întâi să-i dați nuca seacă dintre căpătâie, și după aia vine, că-i trebuie să facă nu-ș' ce cu ea.

— Ba aia-i vorbă! răspunse sora; nu l-am văzut de-atâta vreme, nu l-oi mai vedea nici d-aci înainte, da nuca seacă n-o dau.

Auzind așa, românul se-ntoarse îndărăt, unde lăsase pe Sur-Vultur, și-i spuse că iaca și iaca.

— Sui pe spinarea mea, zise atunci Sur-Vultur, și hai să mergem la frate-meu. Și o porniră.

Dacă ajunseră la frate-său, coborî românul jos de pe spinarea vulturului și se duse și la el, după ce-l învăță Sur-Vultur să zică tot vorbele ce zisese când fusese la soră-sa.

Dar și frate-său răspunse tot în chipul ăla:

— Nu l-am văzut de-atâta vreme, nu l-oi mai vedea nici d-aci înainte, da nuca seacă nu i-o dau.

Atunci Sur-Vultur, văzând că nici frate-său nu-i dă ce cere, o porni spre casele nevesti-si.

Alături de casele ei era un puț. Sur-Vultur zise românului:

— Du-te de scârțâie cumpăna puțului nițel și de te-o întreba cine e, să spui că ești om bun și ești trimis de Sur-Vultur.

Se duse românul, scârțâi cumpăna puțului și numai iacă auzi un glas:

— Cine e acolo la puț? că am o cățea brâncușe, cu dinții de oțel, când i-oi da drumul îl face mici fărâme.

— Om bun e, răspunse românul, trimis de Sur-Vultur.

Când auzi nevasta lui Sur-Vultur așa, îndată ieși afară la poartă și-l pofti în casă și-l ospătă, și-i dădu de băut, și apoi îl întrebă că ce vești îi aduce de la bărbatu-său.

— De vești, slavă Domnului, sunt bune, e sănătos, voinic; a avut un beteșug la o aripă, da i-a trecut; acum m-a trimis pe mine, că, cică, auzi, să-i dai dumneata nuca seacă dintre căpătâie, că-i trebuie, nu-ș’ ce să facă cu ea.

Nevasta, cum auzi ce-i cere, cum a răspuns:

— Să știu că nu mai văd cât oi trăi nucă seacă, dar eu i-o dau, că el multe știe face cu ea. Și i-a dat-o.

După ce i-a dat-o și-a luat românul ziua bună, a mulțumit că l-a ospătat, și a plecat de i-a dus nuca lui Sur-Vultur.

Cum a văzut Sur-Vultur nuca, îndată i-a zis românului să se urce iar pe spinarea lui, că-l duce acasă îndărăt.

După ce umblară ei până sfârșiră calea toată, câtă era, au ajuns cu bine în părțile unde sta românul. Acolo dac-au ajuns, s-a coborât din spinarea lui Sur-Vultur, și după ce s-a coborât, dânsul i-a zis:

— Ei, acu na ție nuca seacă dintre căpătâie; când îi avea trebuință, despic-o frumos cu vârful custurii, că are să iasă din ea vite multe; vinde din ele, taie, fă ce știi; iar ce rămâne, bagă-le la loc înapoi, plesnind din ăst bici.

Și după ce-i dădu Sur-Vultur și biciul, își luă ziua bună de la el și se ridică, încet-încet, rostogolindu-se în slava

cerului făcându-se mai mic, mai mic, până nu se mai văzu.

După ce se făcu Sur-Vultur nevăzut, românul vârî nuca în sân, puse biciul în desagă, că era bici mic, și-o porni înainte de merse pân’ dădu d-o pădure mare, verde și răcoroasă.

Dac-ajunse la pădurea asta, mai umblă ce mai umblă prin ea, și găsi un luminiș unde se așeză la umbra unui frasin, să-i tragă un pui de somn, să-și mai vie în fire, că era amețit de drumul ce făcuse prin văzduhuri.

Adormi; dacă adormi, nu se mai trezi până înspre seară, când cobora soarele spre asfințit; iar după ce se deșteptă, nemaiputând răbda până să ajungă acasă, scoase custura și crăpă nuca seacă.

Ce să vezi, când o despică!… Câte nații de vite în lumea asta, el le-a fost avut toate; se umpluse luminișul de mișunau, nu mai aveau loc de loc; un ac să fi aruncat și nu cădea jos: boi cu coarnele aduse, lungi de câte un cot, vaci mai mărunte cu ugerele pline de-abia le puteau purta, oi cu lâna ca mătasea, armăsari de mâncau foc, catâri, măgari, capre, până și cerbi cu coarnele înrămurite; tot felul de lighioane, care vasăzică, erau acolo.

Se uită el bucuros la ele, le mai scuipă să nu le deoache, ș-apoi se duse la dăsagă să scoată biciul să plesnească, ca să le bage la loc. Când colo, ce să vezi? ia biciul de unde nu e… că-ncoa, că-ncolo, c-o fi tunsă, c-o fi rasă, biciul nu era și pace. În somnul lui, cine știe, o fi trecut vreun hoț și negăsind nimic la el, că bani n-avea nici frântură, o fi luat biciul să nu zică încailea că nu s-a ales cu nimic.

Ei, acum ce să facă el cu vitele? Ca să le ia să le mâie de la spate, nici gând să fi avut; cum era el să mâie sumedenia aia mare? ba se mai și răspândiseră prin pădure. Se așeză și el p-o buturugă și începu a plânge, blestemând ceasul când adormise.

În vreme ce plângea el, numai iaca se pomenește alături cu Tartacot, barbă d-un cot, călare p-o jumătate de iepure șchiop, care-i grăi așa:

— Mă române, nu mai plânge, că știu ce ai tu, și mă prind să-ți aduc vitele și să ți le vâr în nucă, dacă mi-i da nădejdea ta d-acasă…

— Da ce nădejde mai am eu acasă, vai de capul meu?! zise românul supărat.

— Ai, ce-ți pasă, tu făgăduiește-mi-o, și eu îți vâr vitele la loc.

— Apoi, dar, dacă e așa, ți-o dau, răspunse românul.

— Bine, ne-am învoit - urmă a grăi Tartacot, și scoase dintre firele bărbii un bicișor numai cât degetul ăl mic, și plesni de trei ori din el. Cum plesni, cum intrară toate vitele în nucă, nuca se închise la loc, și românul se pomeni iar cu vitele înăuntru; iar Tartacot îi dădu și biciul, să se slujească cu el la trebuință.

După aia Tartacot pieri, și rămânând românul singur, o porni înainte spre casă.

Pe drum se întâlni la un puț cu un flăcău zdravăn și frumos, c-o desagă la spinare, și-l întrebă unde se duce?

— Un să mă duc? răspunse flăcăul, mă duc unde m-a rânduit tata la Tartacot ăl de are barbă d-un cot și umblă călare pe o jumătate de iepure șchiop. Și plecă înainte flăcăul.

Taman atunci își aduse aminte bietul om că-și lăsase nevasta borțoasă când plecase, și că flăcăul ăla era nădejdea de care el nu știa, și pe care o făgăduise lui Tartacot când i-a băgat vitele în nucă.

— Care vasăzică, eu lipsesc d-acasă de vro 16-17 ani, se gândi el, că el știa că lipsea de mult, dar nu credea că e atât. Măre, cum trecu vremea!

Și începu a plânge de necaz, că, cum să-și dea el copilul pe mâna năzdrăvanului ăla, fără să se gândească; mai bine se lipsea de vite, că, cu așa voinic de flăcău își agonisea el pâinea de toate zilele… Ei, dar ce să mai zici? Ce se făcuse, se făcuse. O luă și el înainte și se duse acasă.

Flăcăul, după ce umblă vreme ca la vreun an de zile, ajunse la Tartacot, care îi și arătă ce avea să facă; și fiind

flăcăul vrednic, în curândă vreme făcu pe năzdrăvan să-l iubească, să-l îngrijească și să-i dea ce avea mai bun.

Alături de ținuturile lui Tartacot erau ținuturile Dracului, care avea o fată... o drăcoaică și jumătate, cu niște ochi de scăpărau scântei, cu gură mică... nu semăna cu tată-său, neam; se vede că era făcută cu vreo pământeancă. Dar acum cu cine era făcută, nu e treaba noastră, atât că flăcăul se amoreză de ea; și s-amoreză nu glumă, că de n-o vedea într-o zi se prăpădea de tot; fata iar, cum era împresurată tot de pocituri de draci, scălâmbăiați și negri ca tăciunele, fără nici un lipici, se amoreză de el și mai și ca el de ea, și văzând că nu e rost să se ia amândoi, că, cum s-ar fi învoit dracu?... hotărâră să fugă... și așa și făcură.

Într-o noapte, numai o puse flăcăul alături p-un armăsar turbat al lui pe care i-l dăruise Tartacot, și p-aci le fu drumul!...

Taman spre dimineață prinse de veste drăcoaica, muma dracului, de fuga nepoată-si, și repede porni pe fiu-său în urma lor.

Când a fost aproape să-i ajungă, fata simți și i-a zis flăcăului:

— Ia te uită-ndărăt să vezi ce se zărește.

— Vine repede o cioară neagră, răspunse flăcăul după ce se uită.

— Ăla e spurcatul de tata, zise fata; eu mă fac bisericuță, tu fă-te călugăraș înaintea bisericuței.

Se făcură așa, și numai iaca și cioara fuga trecu pe lângă ei, uitându-se-ncolo, că nu-i e datina dracului să treacă pe lângă biserică și să se uite la ea. Apoi, după ce se mai duse înainte, văzând că nu dă de ei, se întoarse înapoi și se duse acasă.

Cum trecu pe lângă tineri înapoi, cum se prefăcură și ei la loc oameni și porniră repede înainte.

Când ajunse dracul acasă și spuse mă-si că n-a văzut nici urmă de fată or de flăcău, numai o bisericuță c-un

călugăraș, drăcoaica i-a dat o palmă de i s-au zguduit creierii-n țeastă...

— Ăia erau ei, netrebnicule, nici atât nu te-ai priceput? Fuga-ndărăt după ei, ce mai stai? Să-i ajungi și să mi-i aduci acilea, să le arăt eu fugă.

Dracul, cum a auzit vorba mă-si, fuga-ndărăt, până iar s-a apropiat de fugari.

— Ia te uită înapoi, ce vezi? zise iar fata flăcăului.

— O coțofană neagră vine de foc.

— Fă-te pieptene și eu pădure.

Pân'să se facă, dracul și el acilea; da de un' să știe el că pieptenele și pădurea sunt fugarii, după care alerga el? Că el nu se prea pricepea așa de mult la d-alde astea; astea mă-sa le știa bine. S-a întors îndărăt, iar fără ispravă. Drăcoaica, dacă l-a văzut așa de nevoiaș, l-a scuipat de necaz: apoi a pus o hanță pe ea, a încălecat pe piuă, a dat cu pistolul în fundul piuăi și o dată a sărit trei hotare, lăsând flăcări în urmă.

Fata, cum simți că se apropie bunică-sa, a cărei putere și vicleșug le cunoștea bine, o cam sfecli, dar tot nu se dădu prinsă: se făcu o baltă mare... și pe flăcău îl prefăcu într-un rățoi.

Când veni drăcoaica a bătrână și văzu balta, îndată pricepu că aia e fie-sa și rățoiul flăcăul, dar era taman în mijlocul bălții, și nu-l putea ajunge, că fata îl învățase pe el dinainte să stea departe de mal și să nu cumva să deschiză ochii, că i-i ia mă-sa, ci să-i ție închiși strâns.

Mătușa l-a tot momit cu una, cu alta... că să vie să-i dea râme să mănânce... că aia, că ailaltă - rățoiul nu se apropia...

— Rățoiaș, maică, - urmă dânsa, văzând că nu e chip să-l înduplece a veni la mal - ai văzut tu drăcoaica adevărată cum e? N-ai văzut. Ia te uită-ncoa, că eu sunt curat drăcoaică, fata nu e, ea e corcită.

Flăcăul, prost, ce-i veni?.. Să vază și el cum e drăcoaica, că tot auzise mereu, dar de văzut nu văzuse niciodată...

Deschise ochii s-o vază și, cum îi deschise, cum i-i sorbi drăcoaica, și plecă lăsându-l orb.

După ce plecă bătrâna, fata și flăcăul se prefăcură oameni iar la loc.

— Ei, vezi, zise fata, nu ți-am spus să nu deschizi ochii? Acu rămăseși orb! Da lasă că tot am nădejde să ți-i pui la loc. Așteaptă-mă aici, că eu mă duc să încerc să-i fur.

Pe bătrână a fost ajuns-o un somn într-o pădure mare, lângă un izvor.

Fata, trecând p-acolo, o văzu și dacă o văzu, îi desfăcu binișor mâna în care ținea strâns ochii flăcăului, îi luă și puse în locul lor un găinaț de cioară; apoi se întoarse îndărăt.

Mătușa, după ce s-a deșteptat, și-a luat picioarele la spinare și a plecat spre casă. Când a ajuns, fiu-său a întrebat-o:

— Ei, ai făcut vreo ispravă?

— Cum să nu fac? ce, sunt nătângă ca tine? i-am sorbit ochii… ia uite-i…

Când desfăcu mâna să-i arate ochii, ce să vază? Găinațul de cioară.

— Asta ți-e pricopseala? întrebă dracul pe mă-sa, care rămăsese cu gura căscată - apoi dar… na!…

Și-i plesni o palmă mătușii, vere, de-i săriră ochii din loc și rămase ea oarbă.

Fugarii, de dincolo, văzându-se scăpați teferi și nevătămați, se duseră acasă la tata băiatului unde după ce se cununară, făcură o spuză de copii și trăiră cu toții mulțumiți până la adânci bătrânețe…

Iar eu încălecai pe o viespe
Ș-o lăsai la dumneavoastră-n iesle,
Să te duci, cucoane, că ești stăpân
Să spui să-i dea și ei nițel fân.

Povestit de Dedu Dinu, ajutat de
Ionița al lui Radu Cojocaru,
amândoi din Chirevlești, plasa Câlniștea, județul Vlașca.
Dumitru Stăncescu, *Basme culese din gura poporului,*
Buc., 1892, p. 21-38.